

تأثیر آموزش گروهی مهارت‌های ارتباطی با رویکرد مذهبی بر میزان سازگاری اجتماعی دانشجویان دختر

زهرا احمدی بنی^۱، علیرضا امینی^۲، طیبه مهربانی^{۳*}، اسدالله شریف پور لاطانی^۴، رضا قاسمی^۵

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه روانپرستاری، دانشکده پرستاری و مامائی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
^۲ کارشناسی ارشد، گروه معارف، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
^۳ کارشناسی ارشد، گروه روانپرستاری، دانشکده پرستاری و مامائی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
^۴ کارشناس، گروه آمار، آموزش و پرورش شهرستان سامان، چهارمحال و بختیاری، ایران
^۵ کارشناس، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامائی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
* نویسنده مسئول: طیبه مهربانی، کارشناسی ارشد، گروه روانپرستاری، دانشکده پرستاری و مامائی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران. ایمیل: mehrabi@nm.mui.ac.ir

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۵/۰۶/۳۱

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۱۱/۱۴

چکیده

مقدمه: سازگاری اجتماعی با محیط‌های مختلف از جمله محیط دانشگاه نیاز به مهارت‌های خاصی دارد. عقیده بر این است که ارتقای مهارت‌های ارتباطی در بهبود و سلامت روانشناختی افراد مؤثر می‌باشد. مطالعات زیادی نشان داده‌اند که بین سازگاری اجتماعی افراد و باورها و اعمال مذهبی رابطه معناداری وجود دارد. این مطالعه با هدف بررسی تأثیر آموزش گروهی مهارت‌های ارتباطی با رویکرد مذهبی بر میزان سازگاری اجتماعی دانشجویان دختر ساکن در خوابگاه‌های دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام شد.

روش کار: این پژوهش یک مطالعه نیمه تجربی بود. ۳۸ نفر از دانشجویان خوابگاه به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب و در دو گروه آزمون و کنترل قرار گرفتند. آموزش مهارت‌های ارتباطی با رویکرد مذهبی برای ۴ هفته داده شد و پرسشنامه سازگاری اجتماعی توسط هر دو گروه قبل و بعد از مداخله تکمیل شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی (تی مستقل، آنالیز واریانس) استفاده شد.

یافته‌ها: آزمون t مستقل نشان داد میانگین نمره سازگاری اجتماعی قبل از انجام مداخله در دو گروه تفاوت معناداری نداشت ($P = 0/66$). این در حالی است که میانگین نمره سازگاری در گروه آزمون بلافاصله بعد از مداخله ($P = 0/006$) و یک ماه بعد از مداخله ($P = 0/005$) به طور معناداری بیشتر از گروه کنترل بوده است. همچنین آزمون آنالیز واریانس با مشاهدات تکراری نشان داد که در گروه کنترل میانگین نمره سازگاری اجتماعی بین سه زمان تفاوت معناداری نداشت ($P = 0/92$).

نتیجه‌گیری: آموزش گروهی مهارت‌های ارتباطی با رویکرد مذهبی سازگاری اجتماعی دانشجویان دختر ساکن در خوابگاه را افزایش داد پس می‌توان جهت افزایش سازگاری اجتماعی دانشجویان خوابگاه از آموزش مهارت‌های ارتباطی با رویکرد مذهبی استفاده نمود.

واژگان کلیدی: آموزش گروهی مهارت‌های ارتباطی با رویکرد مذهبی، سازگاری اجتماعی، دانشجویان دختر

تمامی حقوق نشر برای انجمن علمی پرستاری ایران محفوظ است.

مقدمه

شدن با آن نیازمند مهارت‌ها، باورها و نگرش جدیدی است تا به سازگاری فرد با محیط کمک کند (۳). انتقال به دانشگاه یکی از حساس‌ترین وقایع زندگی جوانان و همراه با استرس‌های مختلفی است. سازگاری با دانشگاه لازمه عملکرد مناسب دانشجویان تلقی شده و با متغیرهای مختلفی ارتباط دارد. سازگاری آموزشی، اجتماعی و فردی هیجانی با محیط دانشگاه به معنای موفقیت آموزشی، رضایت اجتماعی و آرامش روحی است (۴). سازگاری با دانشگاه موجب ارتقا عملکرد عمومی، احساس خوش بینی معنوی، خودکارآمدی، موفقیت تحصیلی

سازگاری طیف گسترده‌ای دارد و جنبه‌هایی چون خانواده، همسالان و اجتماع را در بر می‌گیرد. که در رأس آنها سازگاری اجتماعی قرار دارد (۱). آدیمو سازگاری اجتماعی را مترادف با مهارت‌های اجتماعی می‌داند. از نظر آدیمو سازگاری اجتماعی عبارت است از توانایی ایجاد ارتباط متقابل با دیگران در زمینه خاص اجتماعی به طریق خاص که در عرف جامعه قابل قبول و ارزشمند باشد (۲). سازگاری اجتماعی با محیط‌های مختلف نیاز به مهارت‌های خاصی دارد. یکی از این محیط‌ها که گروه بزرگی از جوانان باید با آن تطابق یابند دانشگاه است که سازگار

و در نهایت باعث افزایش سازگاری اجتماعی افراد در حوزه‌های خارج دانشگاه خواهد شد (۵). دانشجویانی که در سازگاری با دانشگاه مشکل داشته باشند با مسائل مختلفی مانند افت تحصیلی و پیشرفت پایین، ترک تحصیل، اضطراب، افسردگی، انزوای جویی و سومصرف مواد دست به گریبان هستند (۶). طبق گزارش فریدلندر ۶۰٪ دانشجویان آمریکا به علت ناتوانی در سازگاری با محیط دانشگاه دچار انواع واکنش‌های روان تنی و روانی شده‌اند که برای آنها استرس حاد و جدی تلقی شده و سبب شده که در سالهای ابتدای تحصیل، دانشگاه را ترک کنند (۷). مطالعات نشان داده‌اند که سطح سازگاری اجتماعی دانشجویان خوابگاهی در ایران متوسط می‌باشد (۸). دانشجویان ساکن در خوابگاه بیشتر با مشکلات سازگاری در ارتباط هستند. عوامل فشارزای اجتماعی متعدد، روابط انسانی جدید، درس‌های جدید، نگرانی از آینده، دوری از خانواده و اسکان در خوابگاه از جمله مواردی است که دانشجویان با آن مواجه هستند و می‌تواند مشکلات سازگاری جدی را ایجاد نمایند (۹). در میان دانشجویان ساکن در خوابگاه دختران دانشجو از آن جهت مورد اهمیت بیشتری قرار دارند که اولاً از خانه و از کنار خانواده با تمام روابط عاطفی و معنوی در حساس‌ترین سالهای زندگی جدا می‌شوند تا برای ادامه تحصیل به دانشگاه بپیوندند و نقش جنسیتی آنها در خانواده به نسبت پسران حاکی از اهمیت بیشتر و تجربه کمتر جدا شدن از خانواده را بیان می‌کند، دختران و خانواده‌های آنها هر دو نگران ایامی هستند که در خوابگاه به سر می‌برند، دوم اینکه به سبب افزایش میزان دانشجویان دختر از سال ۱۳۷۸ تاکنون و ادامه این روند مساله دختران ساکن در خوابگاه هم به لحاظ کیفی و هم به لحاظ کمی مورد توجه خاص قرار گرفته است (۱۰). تحقیقات نشان می‌دهند که دانشجویان علوم پزشکی عوامل استرس زای متعددی را تجربه می‌کنند (۱۱).

روش کار

پژوهش حاضر یک مطالعه نیمه تجربی دو گروهی، سه مرحله ایی و با طرح آزمون قبل و بعد و یک ماه بعد بود. با توجه به این که پژوهش حاضر از نوع نیمه تجربی بود به دنبال پژوهش‌های مشابه و در نظر گرفتن تعداد نمونه‌های مورد استفاده در این مطالعات و نظرخواهی از اساتید راهنما و مشاوره با استاد آمار با توجه به رابطه زیر:

$$N = \frac{(z_1 + z_2)^2 (2s^2)}{d^2} = 19n$$

$$\frac{(1.64 + 0.67)^2 (2s)^2}{0.81} = 19n$$

تعداد نمونه‌ها در هر گروه ۱۹ نفر به دست آمد به طوری که Z1 برابر است با ضریب اطمینان یک دامنه ۹۵٪ در آزمون یعنی حدود ۱/۹۶ است.

Z2 برابر است با ضریب توان آزمون ۸۰٪ یعنی ۰/۸۴ است. S برآوردی از انحراف معیار تعیین نمره سازگاری اجتماعی در هر گروه می‌باشد.

d برابر است با حداقل تفاوت میانگین تعیین نمره سازگاری اجتماعی بین دو گروه که اختلاف را معنی دار نشان می‌دهد که S9 در نظر گرفته شد.

با توجه به احتمال ریزش نمونه ۱۰ درصد به حجم نمونه اضافه شد و تعداد نمونه ۲۱ نفر برای هر دو گروه آزمون و کنترل در نظر گرفته شد. ۴۲ دانشجوی دختر ساکن در خوابگاه سیدالشهدا دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، که معیارهای ورود به مطالعه را دارا بودند، نمونه‌های پژوهش

و در نهایت باعث افزایش سازگاری اجتماعی افراد در حوزه‌های خارج دانشگاه خواهد شد (۵). دانشجویانی که در سازگاری با دانشگاه مشکل داشته باشند با مسائل مختلفی مانند افت تحصیلی و پیشرفت پایین، ترک تحصیل، اضطراب، افسردگی، انزوای جویی و سومصرف مواد دست به گریبان هستند (۶). طبق گزارش فریدلندر ۶۰٪ دانشجویان آمریکا به علت ناتوانی در سازگاری با محیط دانشگاه دچار انواع واکنش‌های روان تنی و روانی شده‌اند که برای آنها استرس حاد و جدی تلقی شده و سبب شده که در سالهای ابتدای تحصیل، دانشگاه را ترک کنند (۷). مطالعات نشان داده‌اند که سطح سازگاری اجتماعی دانشجویان خوابگاهی در ایران متوسط می‌باشد (۸). دانشجویان ساکن در خوابگاه بیشتر با مشکلات سازگاری در ارتباط هستند. عوامل فشارزای اجتماعی متعدد، روابط انسانی جدید، درس‌های جدید، نگرانی از آینده، دوری از خانواده و اسکان در خوابگاه از جمله مواردی است که دانشجویان با آن مواجه هستند و می‌تواند مشکلات سازگاری جدی را ایجاد نمایند (۹). در میان دانشجویان ساکن در خوابگاه دختران دانشجو از آن جهت مورد اهمیت بیشتری قرار دارند که اولاً از خانه و از کنار خانواده با تمام روابط عاطفی و معنوی در حساس‌ترین سالهای زندگی جدا می‌شوند تا برای ادامه تحصیل به دانشگاه بپیوندند و نقش جنسیتی آنها در خانواده به نسبت پسران حاکی از اهمیت بیشتر و تجربه کمتر جدا شدن از خانواده را بیان می‌کند، دختران و خانواده‌های آنها هر دو نگران ایامی هستند که در خوابگاه به سر می‌برند، دوم اینکه به سبب افزایش میزان دانشجویان دختر از سال ۱۳۷۸ تاکنون و ادامه این روند مساله دختران ساکن در خوابگاه هم به لحاظ کیفی و هم به لحاظ کمی مورد توجه خاص قرار گرفته است (۱۰). تحقیقات نشان می‌دهند که دانشجویان علوم پزشکی عوامل استرس زای متعددی را تجربه می‌کنند (۱۱).

دانشجویان علوم پزشکی علاوه بر استرس‌های ناشی از محیط‌های آموزش نظری تحت تأثیر استرس‌های مختلف بیمارستان قرار می‌گیرند، تنش ناشی از این محیط نه تنها می‌تواند باعث افت تحصیلی می‌شود، بلکه بر چگونگی رشد شخصیت دانشجویان نیز اثر گذاشته و موجب بروز بسیاری از رفتارهای نامطلوب در آنان می‌شود (۱۲). در مطالعه‌ای توسط خدایاری فرد به نقل از روشن بیان شده است که عوامل نامساعد مانند اضطراب، تنش، عدم اعتماد به نفس و عدم سازگاری پیشرفت تحصیلی دانشجویان را تهدید می‌کند و موجب می‌شود که تعدادی از دانشجویان نتوانند به موقع دوره تحصیلی خود را به اتمام برسانند و سازگاری روانشناختی و اجتماعی آنها را به شدت به مخاطره می‌اندازد (۱۳). با توجه به این امر سازگاری دانشجویان با محیط و شرایط دانشگاه و خوابگاه فرایندی است که همواره مورد توجه متخصصان و مشاوران برای کمک به آنها قرار گرفته است. بین سازگاری اجتماعی افراد و عوامل محیطی، باورها و اعمال مذهبی و مقابله‌های مذهبی رابطه معناداری وجود دارد. چنان که مشاهده شده است ایمان و اعتقادات دینی، خوشحالی و سلامت روانی، سازگاری افراد را با افزایش روحیه همدلی و مهارت‌های اجتماعی افزایش می‌دهد. اخیراً بعضی از روان شناسان و روان پزشکان به نقش مذهب هم در پیش گیری از اختلالات روانی و هم در درمان آن توجه نموده‌اند. عده‌ای از آنها، مذهب را عامل اصلی تشکیل دهنده منش یا شخصیت اخلاقی، یعنی آن قسمت از شخصیت که راهنمای خوب و بد است؛ می‌دانند. مذهب بسیاری از نیازهای انسان را برآورده می‌کند و خلاءهای وجودی او را پر می‌کند.

و تأییدیه دانشگاه علوم پزشکی اصفهان فهرست دانشجویان ساکن در خوابگاه سیدالشهدا را از اداره امور خوابگاهها درخواست کرد و از میان اسامی، اسامی دانشجویان ترم یک و دو جدا شدند. سپس به صورت تصادفی در دو گروه آزمون و کنترل قرار گرفتند. تخصیص نمونه‌ها در گروه آزمون و کنترل با استفاده از پاکت‌هایی که از قبل با استفاده از جدول اعداد تصادفی آماده شده بودند صورت گرفت. بدین صورت که محقق در ابتدا مشخص نمود که تمام دانشجویانی که عدد فرد به آنها تعلق گرفت در گروه آزمون و آنهایی که عدد زوج به آنها تعلق گرفت در گروه کنترل قرار گرفتند. سپس چشم‌ها را بسته و روی یکی از ارقام جدول اعداد تصادفی انگشت گذاشته است. محقق با حرکت در جدول اعداد تصادفی به تعداد نمونه‌های مورد نیاز از اعداد زوج و فرد انتخاب نمود. تمامی اعداد در پاکت‌های جداگانه قرار گرفت و همه در یک جعبه گذاشته شد. هنگامی که نمونه با داشتن شرایط ورود به صورت آسان به مطالعه وارد شد، آنگاه کارت شماره یک برای او باز شد و بسته به اینکه این کارت دارای عدد زوج یا فرد بود، در یکی از دو گروه آزمون یا کنترل قرار گرفت. بدین ترتیب نمونه‌گیری تا رسیدن به حجم نمونه تعیین شده ادامه یافت. پژوهشگر با توجه به معیارهای خروج تعیین شده، ریزش نمونه‌ها را در نظر گرفته است. دانشجویان بعد از توجه و تکمیل برگه رضایت نامه آگاهانه در تحقیق مشارکت نمودند. بعد از توضیح روند کار فرم رضایت نامه به دانشجویان داده شد و سپس با دانشجویان گروه آزمون در مورد زمان تشکیل جلسات هماهنگی به عمل آمد. دانشجویان گروه آزمون در ۸ جلسه آموزش مهارت‌های ارتباطی با رویکرد مذهبی به مدت ۴ هفته و در هر هفته دو جلسه شرکت نمودند. جزییات جلسات آموزشی در [جدول ۱](#) آمده است.

را تشکیل دادند. معیارهای ورود به مطالعه شامل دانشجوی ترم یک و دو، ساکن در خوابگاه سیدالشهدا، مجرد بودن، مسلمان بودن، عدم ابتلا به بیماری‌های جسمی حاد و مزمن شناخته شده و عدم شرکت در برنامه‌های پژوهشی مشابه در زمان مطالعه بود. معیارهای خروج از مطالعه نیز شامل: عدم تمایل دانشجویان به ادامه شرکت در برنامه، بروز هر گونه اتفاق غیر منتظره که منجر به تغییر سازگاری اجتماعی فرد گردد. برای جمع آوری اطلاعات در این پژوهش از پرسشنامه دو بخشی استفاده گردید. بخش اول مربوط به اطلاعات دموگرافیک دانشجوی (شامل سن، رضایت از رشته تحصیلی، شاغل بودن والدین، وضعیت تأهل و رشته تحصیلی) و بخش دوم در برگزیده پرسشنامه سازگاری اجتماعی بود. این پرسشنامه دارای ۹۰ سؤال می‌باشد که نمره ۰-۱۸۰ را می‌توان کسب نمود (۱۸۰ بیشترین نمره سازگاری و ۰ کمترین نمره سازگاری را نشان می‌دهد) و نمره گذاری آن به این صورت است که برای گزینه‌های بله، تاحدودی و خیر به ترتیب نمرات ۰ و ۱ و ۲ تعلق می‌گیرد و برای سؤالات داخل پرانتز نمره‌گذاری برعکس صورت می‌گیرد. پرسشنامه سازگاری اجتماعی توسط مظاهری ساخته شده است. این پرسشنامه بوسیله آزمون تحلیل عوامل مورد ارزیابی قرار گرفت و در هر مقیاس ۱۸ سؤال قرار گرفت و از این نظر این آزمون دارای روایی عاملی می‌باشد، روایی محتوایی آن بوسیله چند محقق تأیید شده است. این آزمون توسط مظاهری بر روی ۴۰ نفر ارزیابی شده و ضریب پایایی آن در روش آلفای کرونباخ ۰/۷۶ محاسبه شده است (۱۷). نمونه‌گیری در این پژوهش به روش تصادفی ساده و از بین دانشجویان دختر ساکن در خوابگاه علوم پزشکی انجام گرفت. بدین صورت که در ابتدا، محقق با اخذ مجوز از کمیته اخلاق با کد ۳۹۳۵۵۱

جدول ۱: آموزش مهارت‌های ارتباطی با رویکرد مذهبی (۱۸)

روند جلسه
جلسه اول: گرفتن رضایت آگاهانه و تکمیل پرسشنامه، معرفی خود و خوشامد گویی، آشنایی و معارفه اعضا در گروه، تبیین اهداف طرح، تعیین زمان بندی جلسات، بیان قوانین گروه، پرسش و پاسخ
جلسه دوم: سلام و خوش آمدگویی، تعریف ارتباط و انواع ارتباط، اهمیت سلام کردن از دیدگاه مذهب، عوامل مؤثر در ارتباط، مهارت‌های ارتباطی از دیدگاه مذهبی (احترام)، مهارت‌های ارتباطی از دیدگاه مذهبی (ابراز محبت)، مهارت‌های ارتباطی از دیدگاه مذهبی (صدقت)، مهارت‌های ارتباطی از دیدگاه مذهبی (آراستگی ظاهری)، مهارت‌های ارتباطی از دیدگاه مذهبی (خوش خلقی)، پرسش و پاسخ و دادن تکلیف
جلسه سوم: سلام و خوش آمدگویی، مروری بر مباحث جلسه قبل و پاسخ به سؤالات، بحث پیرامون موانع ارتباطی از دیدگاه مذهبی (خشم)، بحث پیرامون موانع ارتباطی از دیدگاه مذهبی (تندخویی)، بحث پیرامون موانع ارتباطی از دیدگاه مذهبی (بداخلاقی)، دادن تکلیف و پرسش و پاسخ
جلسه چهارم: سلام و خوش آمدگویی، مروری بر مباحث جلسه قبل، بحث پیرامون نظر مذهب در مورد مثبت نگری و خوش بینی، بحث پیرامون نظر مذهب در مورد مذمت بدگمانی، بحث گروهی، پرسش و پاسخ و دادن تکلیف
جلسه پنجم: سلام و خوش آمدگویی، مروری بر مباحث جلسه قبل، بحث پیرامون توکل، بحث پیرامون امیدواری، بحث پیرامون دعا، بحث پیرامون استغفار، بحث پیرامون اعمال عبادی، پرسش و پاسخ و دادن تکلیف
جلسه ششم: سلام و خوش آمدگویی، انجام اعمال مذهبی به صورت گروهی (خواندن دعا با توافق جمع به صورت گروهی)، بحث گروهی و دادن تکلیف
جلسه هفتم: سلام و خوش آمدگویی، بحث پیرامون اثرات شادکامی در زندگی از دیدگاه مذهب، بحث پیرامون اثرات صبر و گذشت در زندگی از دیدگاه مذهب، پرسش و پاسخ و بحث گروهی
جلسه هشتم: سلام و خوش آمدگویی، مروری بر مباحث جلسات گذشته، بحث پیرامون اهمیت تلاش در زندگی از دیدگاه مذهب، بحث پیرامون اهمیت مشورت از دیدگاه مذهب، پرسش و پاسخ، قدر دانی از اعضا بخاطر شرکت در مطالعه

یافته‌ها

میانگین سن بین دو گروه اختلاف معنادار نداشت ($P = 1$). همچنین نتایج بدست آمده نشان داد دو گروه از نظر رضایت از رشته تحصیلی

میانگین سنی واحدهای پژوهش در گروه آزمون ($19/36 \pm 0/7$) و در گروه کنترل ($19/3 \pm 1/4$) سال بود که آزمون t مستقل نشان داد

آزمون آنالیز واریانس با مشاهدات تکراری نشان داد که در گروه کنترل میانگین نمره سازگاری اجتماعی بین سه زمان اختلاف معناداری نداشت اما در گروه آزمون میانگین نمره سازگاری اجتماعی بین سه زمان اختلاف معنادار داشت ($P = 0/001$) (جدول ۲). ضمناً در گروه آزمون نتایج حاصل از مقایسه میانگین نمره سازگاری بلافاصله بعد از مداخله و همچنین یک ماه بعد از مداخله به طور معناداری بیشتر از قبل مداخله بود. ($P > 0/001$) اما بلافاصله و یک ماه بعد از مداخله با هم تفاوت معنادار نداشتند (جدول ۳) ($P = 0/007$).

($P = 0/115$) شاغل بودن مادر و پدر ($P = 0/28$)، وضعیت تأهل ($0/5$) و رشته تحصیلی ($P = 0/494$) تفاوت معناداری نداشتند و دو گروه از لحاظ آماری به طور طبیعی همسان بودند. نتیجه آزمون t مستقل در گروه آزمون و شاهد قبل از مطالعه نشان داد که از نظر میانگین نمرات سازگاری اجتماعی ($P = 0/66$) تفاوت معناداری بین دو گروه وجود نداشت، اما بلافاصله بعد از مداخله ($P = 0/006$) و همچنین یک ماه پس از مداخله ($P = 0/005$) میانگین نمره سازگاری اجتماعی در گروه آزمون به طور معناداری از بیشتر از گروه کنترل بود.

جدول ۲: میانگین نمره سازگاری اجتماعی در سه زمان و در دو گروه

زمان	گروه آزمون		گروه کنترل		آزمون t مستقل
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	
قبل از مداخله	۱۴۴/۵	۱۴/۴	۱۴۲/۳	۱۶/۰۴	$P = 0/66$
بلافاصله بعد	۱۵۷/۲	۱۵/۳	۱۴۱	۱۹/۰۱	$P = 0/006$
یک ماه بعد	۱۶۰/۸	۱۷/۸	۱۴۱/۷	۲۱/۴	$P = 0/005$
آزمون آنالیز واریانس با مشاهدات تکراری					
F	۱۱/۶۹		۰/۰۹		
P	۰/۰۰۱		۰/۹۲		

جدول ۳: نتایج حاصل از مقایسه میانگین نمره سازگاری اجتماعی بین دو به دو زمانها در گروه آزمون

زمانها	P value
قبل با بلافاصله بعد	$< 0/001$
قبل با یک ماه بعد	$< 0/001$
بلافاصله با یک ماه بعد	$0/07$

بحث

با هدف بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی بر سازگاری اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مقطع متوسطه در زنجان انجام شد و نشان داد که تفاوت آماری معناداری بین سازگاری اجتماعی در دو گروه آزمون و کنترل بعد از انجام مداخله وجود دارد (۲۰). همچنین نتایج مطالعه کاظمی و همکاران (۱۳۸۹) با عنوان بررسی آموزش مهارت‌های ارتباطی بر استرس شغلی کارشناسان نشان داد که بعد از مداخله آموزش مهارت‌های ارتباطی تفاوت آماری معنی داری بین استرس شغلی در دو گروه آزمون و کنترل بعد از انجام مداخله وجود دارد (۲۱). اما نتایج مطالعه صدیقی (۱۳۸۰) با عنوان بررسی آموزش گروهی عزت نفس به شیوه رفتاری-شناختی بر سازگاری اجتماعی دانش آموزان شهر بروجن نشان داد که قبل و بلافاصله بعد از مداخله در گروه آزمون در نمره سازگاری اجتماعی دانش آموزان تفاوت معنی دار آماری وجود نداشت (۲۲). این تفاوت شاید به دلیل اختلاف در نمونه‌ها باشد که در تحقیق حاضر از دانشجویان به عنوان نمونه استفاده شد و دانشجویان از سطح درک بالاتری نسبت به تکنیک‌های شناختی نسبت به دانش آموزان می‌باشند. از طرفی این ناهمبستگی شاید به خاطر اختلاف در آموزش‌های داده شده باشد، همچنین این نکته را باید مد نظر داشت که سازگاری اجتماعی یک مفهوم نسبی و بین فرهنگی است و به شرایط فرهنگی، تاریخی و طبقه اجتماعی بستگی دارد و

سازگاری اجتماعی به عنوان یک عامل مهم تشکیل دهنده سلامت روانی دانشجویان حائز اهمیت است. دانشجویی که وارد دانشگاه می‌شود، با یک محیط و فرهنگی متفاوت از آنچه تا به حال در آن زندگی کرده مواجه می‌شود و شاید این جابجایی از یک محیط به محیط دیگر، از یک طرف، و اقامت در خوابگاه، تعداد زیاد دروس، تفاوت محیط دبیرستان با دانشگاه، دوری از خانواده و ارتباط باجنس مخالف، از طرف دیگر هر کدام نیازمند یادگیری روش‌های مناسب سازگاری است و ضرورت دارد فرد آن‌ها را یاد بگیرد، زیرا در غیر این صورت، نه تنها دانشجوی موفق نخواهد بود بلکه در زندگی شغلی و خانوادگی خود در آینده مشکل خواهد داشت. ورود به دانشگاه مرحله‌ای مهم در زندگی هر فرد است. شخصی که اضطراب‌های کنکور را پشت سر گذاشته با وارد شدن به دانشگاه با اضطراب‌ها و فشارهای جدید روبرو می‌شود که لزوم برخورد با آن‌ها اهمیت خاصی دارد و البته برخورد با این مشکلات در دختران اهمیت بیشتری دارد (۱۹). نتایج مطالعه حاضر نشان داد که بعد از مداخله آموزش مهارت‌های ارتباطی با رویکرد مذهبی، نمره سازگاری اجتماعی دانشجویان خوابگاه در گروه آزمون و شاهد تفاوت معناداری داشت، به طوری که میانگین نمره سازگاری اجتماعی گروه آزمون نسبت به گروه شاهد افزایش معناداری را نشان داد. نتایج پژوهش حاضر همسو با نتایج مطالعه احمدی و همکاران (۱۳۹۱) می‌باشد که

و مقایسه رشته‌های مختلف می‌تواند اطلاعات بیشتری در این زمینه فراهم نماید.

نتیجه گیری

یافته‌های به دست آمده از پژوهش حاضر نشان دهنده تأثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی با رویکرد مذهبی بر میزان سازگاری اجتماعی دانشجویان خوابگاه می‌باشد. در واقع دانشجویانی که وارد محیط زندگی جدید شده‌اند و تجربه زندگی با افراد مختلف و با فرهنگ‌های مختلف و شرایط متفاوت را پیدا می‌کنند، نیازمند برنامه‌هایی جهت افزایش سازگاری اجتماعی دارند، لذا برنامه ریزان آموزش و مشاوره باید سعی در افزایش سازگاری اجتماعی دانشجویان بوسیله آموزش مهارت‌های ارتباطی با رویکرد مذهبی داشته باشند. تا بدین ترتیب شاهد رشد سلامت روان دانشجویان باشیم.

پاسگزاری

این مقاله بخشی از پایان نامه کارشناسی ارشد پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اصفهان می‌باشد. نویسندگان بر خود لازم می‌دانند که از معاونت محترم پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، پرسنل محترم خوابگاه سیدالشهدا علوم پزشکی اصفهان و دانشجویان خوابگاه، تشکر نمایند.

تضاد منافع

هیچگونه تضاد منافی برای نویسندگان این مقاله وجود ندارد.

References

- Ahmadi M, Hatami H, Asadzadeh H. [The effect of communication skills training on social adjustment of high school students' academic progress]. *J Res Soc Psychol.* 2011;2(5):92-115.
- Adymo D. The Buffering Effect Of Emotional Intelligence On The Adjustment Of Secondary School Student In Transition. *J Res Educ Psychol.* 2011;1(6):79-90.
- Chong A, Elias H, Mahyuddin R, Guli j. Adjustment Amongst first Year student in a Malaysian European. *J Soc Sci.* 2009;8(3):496-505.
- Ratelle CF, Larose S, Guay F, Senecal C. Perceptions of parental involvement and support as predictors of college students' persistence in a science curriculum. *J Fam Psychol.* 2005;19(2):286-93. DOI: [10.1037/0893-3200.19.2.286](https://doi.org/10.1037/0893-3200.19.2.286) PMID: [15982106](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/15982106/)
- Wintre MG, Dilouya B, Pancer SM, Pratt MW, Birnie-Lefcovitch S, Polivy J, et al. Academic achievement in first-year university: who maintains their high school average? *Higher Educ.* 2011;62(4):467-81. DOI: [10.1007/s10734-010-9399-2](https://doi.org/10.1007/s10734-010-9399-2)
- Ciarrochi J, Scott G. The link between emotional competence and well-being: a longitudinal study. *Br J Guid Couns.* 2006;34(2):231-43. DOI: [10.1080/03069880600583287](https://doi.org/10.1080/03069880600583287)
- Friedlander L, Reid G, Shupak N, Robert C. Social Support, Self-esteem as predictors of Adjustment to university Among first Year

حیطه گسترده‌ای را در بر می‌گیرد. همچنین نتایج مطالعه حاضر نشان داد که نمره سازگاری دانشجویان در گروه آزمون قبل و یک ماه بعد از مداخله تفاوت معناداری داشت، نتایج پژوهش حاضر همسو با نتایج مطالعه منجری و همکاران (۱۳۹۱) می‌باشد که با هدف بررسی اثر بخشی آموزش مهارت‌های ارتباطی با رویکرد اسلامی بر رضایتمندی زناشویی زوجها انجام شد و نشان داد که تفاوت معناداری بین رضایتمندی زناشویی زوجها در گروه آزمون و کنترل یک ماه بعد از انجام مداخله آموزش مهارت‌های ارتباطی با رویکرد مذهبی وجود دارد (۲۳). همچنین نتایج مطالعه روشن و همکاران (۱۳۸۵) با عنوان تأثیر روابط مشاوران همسان در ارتقای سلامت روانی و سازگاری اجتماعی دانشجویان جدید الورد و غیر بومی نشان داد که تفاوت آماری معناداری بین نمره سازگاری اجتماعی دانشجویان در دو گروه آزمون و کنترل یک ماه بعد از انجام مداخله وجود دارد (۲۴). نتایج حاصل از این پژوهش بیانگر این است که آموزش مهارت‌های ارتباطی با رویکرد مذهبی می‌تواند بر سازگاری اجتماعی دانشجویان مؤثر واقع گردد. از محدودیت‌های این پژوهش وضعیت روحی و روانی و شرایط پاسخگویی واحدهای پژوهش بود که امکان دارد بر نحوه پاسخگویی آنان تأثیر داشته باشد. لذا پژوهشگر سعی نمود شرایط راحتی را برای پاسخگویی آنان فراهم آورد. همچنین به دلیل محدود بودن جامعه پژوهش که مطالعه فقط در دانشجویان یک خوابگاه و یک دانشگاه صورت گرفت و ضرورتاً به همه دانشجویان قابل تعمیم نیست، لذا انجام پژوهش در سطح وسیع‌تر در کلیه دانشجویان علوم پزشکی و یا در چندین خوابگاه

undergraduates Washington. *J Coll Stud Dev.* 2007;48:259-75.

- Zaki A. [Adaptation of youth with the University and its relationship with social support, case study male and female students of Isfahan University]. *J Youth Cult Soc.* 2010;4:107-30.
- Lubker JR, Etzel EF. College adjustment experiences of first-year students: Disengaged athletes, nonathletes, and current varsity athletes. *NASPA J.* 2007;44(3):457-80.
- Saidi A, Ismailzadeh H. [Review Problems residences public university students in Tehran]. *J Women Health.* 2010(1):45-50.
- Taghavi Larijani D, Ramezani A, Khatun F, Mohammadi Z. [Compared to the stress of final year nursing and midwifery students in various universities in Tehran]. *Hayat.* 2007;13(2):61-70.
- Abazari F, Abbas Zadeh A, Arab M. [The evaluation of the sources of stress in nursing students, steps in the development of medical education]. *J Med Educ Dev Cent.* 2004;1:23-31.
- Khodayarifard M, Amininejad A, Abedini Y. [The investigate the factors affecting social adjustment control and non- control humans Shiraz University]. *J Soc Sci.* 2007;26(3):4-10.
- Mosarezaei A, Momeni Ghale Ghasemi T, Naje Isfahani H. [Spirituality in nursing]. Isfahan: University of Medical Sciences Isfahan Press; 2013.

15. Richards PS. Religious devoutness in college students: Relations with emotional adjustment and psychological separation from parents. *J Couns Psychol.* 1991;38(2):189-96. DOI: [10.1037/0022-0167.38.2.189](https://doi.org/10.1037/0022-0167.38.2.189)
16. Schludermann E, Schludermann S, Needham D, Mulenga M. Fear of rejection versus religious commitment as predictors of adjustment among reformal and erangelical college student in Canada. *J Belief Value.* 2010;22(2):202-9.
17. Mazaheri A, Baghbani A, Fattahizadeh M. [The effect of self-esteem group cognitive-behavioral approach to behavioral and social adjustment of students living in the residence]. *Knowledge Res Appl Psychol.* 2005;8(29):117-29.
18. Zadhooosh S, Doust H, Kalantari M, Tabatabaee S. [Comparison of the Efficacy of Cognitive-Behavior Group Therapy with Religious Advice and Classic Cognitive-Behavior Group Therapy on the Quality of Marital Relationship of Women]. *Fam Res Q.* 2011;2(10):56-64.
19. Behpajoooh A, Soleimani M, Lavassani M. [The impact of social skills training on social adjustment and academic performance of students late to school]. *J Educ Innov.* 2010;4(33):163-86.
20. Ahmadi M, Hatami H, Asadzade H. [Impact of Communication Skills training on social adjustment of the academic progress of high school students of Zanjan]. *Q J Soc Psychol.* 2009;2(5):92-115.
21. Kazemi S, Javidi H, Aram M. [The Effect of Communication Skills Training on Job-related Stress of the Experts]. *Q J New Appr Educ Admin.* 2011;1(4):54-62.
22. Siddiqui K. [The Effect of cognitive behavioral group training method of self-esteem on social adjustment of students boroujen]. *J Appl Psychol.* 2000;10:1-10.
23. Manjzy F. [Effective communication skills with Islamic approach on their marital satisfaction]. *J Appl Psychol.* 2012;13(1):1-10.
24. Roshan R, Sha'eer M, Yaghoobi H. [The Effect of peer consoler in increasing non-native freshman students' mental health, adjustment, and academic achievement]. *Clin Psychol Pers.* 2005;1(10):35-42.

The Effect of Group Teaching Communication Skills with a Religious Approach on Social Adjustment in Female Students

Zahra Ahmadi Beni ¹, Alireza Amini ², Tayebe Mehrabi ^{3,*}, Asadollah Sharifpour Latani ⁴, Reza Ghasemi ⁵

¹ MSc, Department of Nursing, Student Research Center, School of Nursing and Midwifery, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

² MSc, Department of Islamic Education, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

³ MSc, Department of Psychiatric Nursing, School of Nursing and Midwifery, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

⁴ MS, Department of Statistics, Saman City Education, Chaharmahal and Bakhtyari, Iran

⁵ MS, Nursing Graduated, Head of Dormitory, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

* **Corresponding author:** Tayebe Mehrabi, MSc, Department of Psychiatric Nursing, School of Nursing and Midwifery, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran E-mail: mehrabi@nm.mui.ac.ir

Received: 31 Jun 2016

Accepted: 21 Sep 2016

Abstract

Introduction: Social adjustment in different situations, especially at university, needs special skills. It is believed that improving communicative skills is effective in psychological well-being of individuals. Studies have shown that there is a meaningful relationship between social adjustment of individuals and their religious beliefs and deeds. This study aimed at analyzing the effect of group teaching communication skills with religious approach on social adjustment in female students residing in dormitories of Isfahan Medical Sciences University.

Methods: This study had a quasi-experimental design. Using simple random sampling, 38 students in the dormitory were chosen and assigned to control and experimental groups. Teaching communication skills with religious approach was conducted for 4 weeks and the social adjustment questionnaire was completed by the students before and after the intervention. To analyze the data, descriptive and inferential statistics such as independent t test and Analysis of Variance (ANOVA) were used.

Results: The t test results showed that the average of social adjustment before the intervention was not significant ($P = 0.66$) while the average of social adjustment immediately after the intervention ($P = 0.006$) and one month after the intervention ($P = 0.005$) was significantly higher in the intervention group than the control group. The results of repeated ANOVA indicated that in the control group the level of social adjustment was not significant for the three time points ($P = 0.92$).

Conclusions: Group teaching communicative skills with a religious approach, increased the level of adjustment of female students residing at the dormitory, indicating that this method can be used to increase the level of social adjustment.

Keywords: Group Teaching, Communication Skills with Religious Approach, Social Adjustment, Female Students